

TURİZM VE SEYAHATTE ÇOCUKLARIN TİCARİ CİNSEL SÖMÜRÜSÜ TÜRKİYE RAPORU

YÖNETİCİ ÖZETİ

ÇTCS MÜCADELE AĞI
ÇOCUKLARA YÖNELİK TİCARİ CİNSEL SÖMÜRÜYLE MÜCADELE AĞI

**DEFENCE for
CHILDREN**

Ministry of Foreign Affairs of the
Netherlands

HAZİRAN, 2015

Araştırma ekibi: Prof. Dr. Hilal ÖZCEBE

Dr. Burcu KÜÇÜK BİÇER

Doç. Dr. Seva ÖNER

Görüşmeciler: Aslı SABAN

Gülşah ALINOĞLU

Yönetici Özeti

"Farkındalık gerekiyor. Çocukların bu işi isteyerek yapmadığını, insanların bilmesi gerekiyor."

(İstanbul, Öğretim üyesi, Kadın)

Dünyada pek çok ülkede olduğu gibi, ülkemizde de çocuk hak ihlalleri arasında çocuğa karşı ticari cinsel sömürü (ÇTCS) de bulunmaktadır. Ulusal raporlarda ve araştırmalarda ağırlıklı olarak çocukların cinsel istismarı tartışılırken, çocukların ticari cinsel sömürüsüne ilişkin bulgular oldukça sınırlıdır. Yakın zamanlı birkaç doktora tezi, 2006 yılında Uluslararası Çocuk Merkezi tarafından BM Çocuk Hakları Komitesi'ne gönderilen ÇHS'ye ek çocuk satışı, fuhşu ve pornografisine dair ihtiyari Protokol kapsamındaki ve sonrasında yazılan sivil toplum örgütlerinin raporları, Yeniden Sağlık Derneği'nin ECPAT ile 2006-7 yıllarında yaptığı araştırma ve İnsan Hakları Derneği'nin yıllık hak izleme raporları dışında çocukların ticari cinsel sömürüsüne ilişkin kanıta dayalı bilgi içeren yayın neredeyse yok denecek kadar azdır. Bunun sebepleri arasında ÇTCS'nin neleri içerdiğinin yeterince anlaşılmamış olması ve suç örgütlerince yakalanması zor bir yeraltı faaliyeti olarak gerçekleşiyor olması bulunmaktadır.

ÇTCS, bir yetişkin ya da bir grup tarafından gerçekleştirilen cinsel sömürünün çocuğa ya da üçüncü kişiye/kişilere karşı aynı ya da nakdi karşılıktaki bulunulmasını kapsar. Bu çocuğa karşı işlenen bir suçtur ve bu suç sadece çocuğun cinsel dokunulmazlığına karşı değil, aynı zamanda çocuğun tüm haklarına karşı yapılan bir saldırıdır. Ayrıca, ÇTCS çocuğu alınıp satılabilir bir nesne olarak betimlediği için insanlığa karşı bir suç olan köleliğin bir çeşididir. Çocuğun ticari cinsel sömürüsü farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Bunların başında çocuk pornografisi, çocuk evlilikleri, çocuk fuhşu, çocuk ticareti ve turizm ve seyahatte çocukların cinsel sömürüsü gelmektedir.

Turizm ve seyahatte çocukların cinsel sömürüsü, kendi yaşadığı yerleşimden, bölgeden ya da ülkeden ayrılarak başka yerlere giden bir kişinin çocukları cinsel yönden sömürmesidir. Turizm ve seyahatte çocukların cinsel sömürüsünü yapan kişiler arasında evli ya da bekar, erkek, kadın, zengin turistler yada dar bütçeleriyle seyahat edenler gibi toplumun çeşitli kesimlerinden her tür insan yer alabilmektedir. Bazen kişiler buldukları bölgede durumsal/fırsatsal olarak da bu eylem içine girebilirler. Daha açık bir şekilde ifade etmek gerekirse, bazı durumlarda kişiler çocuğun cinsel sömürüsü amacıyla seyahat etmedikleri (seyahat çıkmadıkları) halde seyahatleri sırasında çocuğa karşı cinsel sömürü suçunu işleyebiliyorlar. Genellikle, bu tür eylemlerin içinde yer alan kişilerin savunularında, toplumda bu eylemin kabul edildiği ve maddi olarak kişi ile bölge ekonomisine katkıda bulunduğu gelmektedir. Bu tür olaylar içinde taşımacılık şirketleri, turizm firmaları ve konaklama sektörü de yer alabilmektedir.

Türkiye'de yaklaşık 25 milyonu bulan çocuk nüfusu, toplam nüfusun %35'ini oluşturmaktadır. BM Çocuk Haklarına dair Sözleşme'nin (ÇHS) ve Çocukların Cinsel Sömürü ve Cinsel İstismara karşı Korunmasına ilişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Lanzarote Sözleşmesi) dahil çocukların cinsel sömürüden korunmasını sağlayacak ilk adım olan Türk hukuk sistemine aktarılmalarıyla ilgili yasal gelişmeler olmasına rağmen, turizm ve seyahatte ticari cinsel sömürüyü önleyecek, mağdurların adalete ve onarıcı desteğe erişimini sağlayacak özel düzenlemeler bulunmamaktadır. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'nün (DTÖ) Etik ve Sosyal Sorumluluk Bölümü'nün Türkiye'nin de katkılarıyla hazırladığı Turizm

için Küresel Etik Davranış Kuralları ve Dünya Turizmi Çocuk Koruma Ağı çalışmalarının Türkiye’de yeterince bilinmediği ve çocuk koruma uygulamalarının da yeterince gerçekleştirilmediği söylenebilir. Örneğin, DTÖ’nün her üye ülke için atanması yükümlü kıldığı etik konularında iletişim sorumlusu Türkiye’de henüz atanmamıştır. Ayrıca, Turizm için Küresel Etik Davranış Kuralları, DTÖ’nün web sitesinde Türkçe olarak bulunabilirken, Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın web sitesinde yoktur.

Oysa DTÖ verilerine göre yaklaşık 38 milyon turist ile Türkiye 2013 yılında, varış istikametine göre en çok ziyaret edilen ülkeler arasında 6ncı sırada yer almıştır. Bunun yanında, Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği (TÜRSAB) verilerine göre, 2014 yılında yurt dışına çıkan Türk vatandaşlarının sayısı 8 milyon 363 bin 966’ya ulaşmıştır. Yurtiçi turizmde ise, 2014 yılında yurtiçinde ikamet eden 11 milyon 181 bin kişi seyahate çıkmıştır. Ulusal ve uluslararası boyutta böylesi yoğun bir turizm trafiğine sahip olan Türkiye’nin, turizm ve seyahatte çocukların cinsel sömürsü alanında hem hedef ülke hem de kaynak ülke olma riski bulunmaktadır. Basına yansıyan haberlerden ve ulusal/uluslararası raporlardan görülmektedir ki, Türkiye’de yurtiçi ve yurtdışı seyahatlerde, Türkiye vatandaşı yolcuların da dâhil olduğu, turizm ve seyahatte çocukların cinsel sömürsü vakaları bulunmakta; ancak sorunun yaygınlığı, risk faktörleri, cinsellik amaçlı turizmin gerçekleştiği koşullar ve ilgili aktörler üzerine derinlemesine yapılmış bir çalışma ya da istatistiki veriler bulunmamaktadır.

Örnek vaka:

Özellikle başta Karadeniz bölgesinden olmak üzere Doğu Avrupa’ya, Türkiye’den giderek daha fazla kişi çocuğa karşı ticari cinsel sömürü amacıyla seyahat etmektedir. Moldova merkezli La Strada isimli STK, Türkiye vatandaşı olup turizm ve seyahatte çocuğa karşı ticari cinsel sömürü yapan kimselerin hafta sonları apartman daireleri kiraladıklarını bildirmiştir. Benzer olarak Ukrayna’da yapılan araştırmalarda, grup ve bireysel turizm ve seyahatte çocuğa karşı ticari cinsel sömürde Türkiye vatandaşı erkeklerin yer almasının son yıllarda yaygın hale geldiği görülmüş, bu alanda Türkiye vatandaşlarının sayısının diğer ülkelere göre büyük olasılıkla en yüksek olduğu belirtilmiştir. Türkiye vatandaşlarının, Belarus’da Turizm ve seyahatte kadın ve çocuklara karşı ticari cinsel sömürü organizatörleri, Kuzey Rusya’da ve son zamanlarda Avrupa dışındaki ülkelerde (Kamboçya ve Uganda) seks hizmetlerinin alıcıları oldukları bildirilmiştir.

Afrika’da çocukları taciz eden bir Türk vatandaşı

Kısa bir süre önce, Afrika’dan bir Türkiye vatandaşı turist tarafından yapılan çocuğun cinsel istismarı vakası bildirmiştir. 2012 yılında 50’den fazla Ugandalı kız çocuğunu seks yapmak için kandırması olan bir Türkiye vatandaşı Uganda’da yakalanmış ve tutuklanmıştır. Yakalanılan kişinin üzerinde, cinsel eylemlerde bulunan genç kızlarla ilgili pornografik videolar bulunmuştur. Olayın faili ile ilgili elde edilen bilgilere göre, 2009 yılında 15 yaşındaki bir Kenyalı kız çocuğu ile cinsel ilişkiye girdiği iddia edilmiş ve söz konusu kişi Malindi, Kenya adli makamlarının önüne çıkarılmıştır. Uganda Özel Soruşturma Birimi’nin dikkatini çeken, söz konusu kişinin Facebook sayfasından yürüttüğü aktiviteler olmuştur. Facebook sayfasına kendisinin ve genç bir kızın çıplak fotoğraflarını yüklemiş ve ülkeden ülkeye ve buna bağlı olarak mahkemeden mahkemeye giderek, adli sürecin etrafından dolanabilmesi ve bu durumdan yararlanabilmesi ile övünmüştür.

Bu nedenle eldeki çalışmanın amacı, turizm ve seyahatte çocukların cinsel sömürsü konusunun araştırılması ve turizm sektörü çalışanlarından, karar alma mekanizmalarına kadar birçok paydaşım, bilgi ve deneyimlerinin, turizm ve seyahatte çocukların cinsel sömürsü ile mücadelede yararlanılması için derlenmesi ve paylaşılmasıyla kapsamlı bir durum analizinin ortaya çıkarılmasıdır.

Çalışmada bu amaca yönelik, farklı yöntemler kullanılarak şu soruların cevapları araştırılmıştır; Türkiye’de daha çok hangi toplumsal gruplardan olan çocuklar daha fazla turizm ve seyahatte cinsel sömürüsü mağduru oluyor ve bu çocukları savunmasız kılan etkenler nelerdir? Turizm ve seyahatte çocuklara karşı ticari cinsel sömürüyü kimler yapmakta ve organize etmektedir? Turizm ve seyahatte çocukların cinsel sömürüsüne karşı etkin bir mücadele yürütmek için hangi tedbirlerin alınması gerekmektedir?

Yöntem

Eldeki çalışmanın hazırlanması sırasında farklı yöntemler kullanılmıştır. Çalışmanın *birinci bölümünde* masa başı araştırma yöntemi ile konuya ilişkin nicel ve nitel analizlerle desteklenen çalışmalar dâhil edilerek detaylı bir durum analiz tablosu çıkarılmaya çalışılmıştır. Turizm ve seyahatte çocuğun ticari cinsel sömürüsüne ilişkin yazılmış raporlar ve araştırma makalelerinden yararlanarak sorun alanlarının tanımlanmasına ilişkin bir değerlendirme yapılmıştır. Değerlendirmeler turizm ve seyahatte çocuğun ticari cinsel sömürüsü sorununun çözümüne yönelik öneriler geliştirilmesine katkıda bulunmuştur.

Çalışmanın *ikinci bölümünde* konuyla ilgili anahtar bilgiler verebilecek kişilerin saptanmasında kartopu tekniği kullanılmıştır. Kartopu tekniği ilk araştırma grubu bulunduktan sonra, bu bireyler aracılığıyla başka katılımcılara ulaşma yöntemidir. Burada hedef, Türkiye’de turizm ve seyahatte çocuğun ticari cinsel sömürüsüne uğramış mağdur çocukların bir profilini çıkarmak, buna neden olan etkenleri belirlemek ve turizm ve seyahatte çocuğun ticari cinsel sömürüsünün sık meydana geldiği alanları belirlemektir. Bu teknikle seyahat ve turizm sektörü çalışanları ve ilgili meslek gurubu mensupları ile görüşülmüştür. İstanbul, Ankara ve Antalya’da yapılan görüşmelerin yanı sıra, son yıllarda oluşan şartlar nedeniyle Şanlıurfa’da da Suriyeli çocuk sığınmacılara karşı ticari cinsel sömürü ile ilgili görüşmeler de yapılmıştır. Her ilde görüşülmesi hedeflenen meslek grupları ve kişiler araştırma başında tanımlanmıştır. Bazı çocuk gruplarının cinsel sömürü açısından daha büyük risk altında buldukları bilindiği için araştırmada özellikle bu çocuklar hakkında da bilgi alınabilecek Roman ve LGBTİ gibi gruplarla konuşulmuştur. Bu kişilerden başlayarak aynı gruplardan başka kişilere ulaşılması hedeflenmiştir. Görüşmeler sırasında derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşmeleri standardize edebilmek için meslek gruplarına yönelik standart veri toplama formları oluşturulmuştur. Görüşmeler sırasında konuya ilişkin görüşü olduğu belirtilen, araştırma tasarımı sırasında yer almayan farklı meslek grupları ve kişiler ile de derinlemesine görüşme yapılmıştır.

Seyahat ve turizm sektörü çalışanları turizm ve seyahatte çocuğun ticari cinsel sömürüsü ile mücadelede aktif ve etkili bir rol oynama potansiyeline sahip aktörlerdir. Bu sektör çalışanları bir turizm ve seyahatte, çocuğun ticari cinsel sömürüsü vakası meydana gelirken, tanık, önleyici ya da kolaylaştırıcı olabilirler. Bu yüzden çocukların karşılaşılabilecekleri hak ihlalleri ve önlemler konusunda doğru ve sağlıklı bir şekilde bilgilenmeleri önem taşımaktadır. Bu nedenle, çalışma kapsamında yapılan turizm ve seyahatte çocuğun ticari cinsel sömürüsü durum analizinin bir parçası olarak farkındalık ve bilgi durumlarının saptanması amacıyla Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Turizm ve Otel İşletmeciliği bölümüne devam eden 79 birinci ve ikinci sınıf öğrencisine anket uygulanmıştır. Okulda 241 toplam öğrenci olup araştırma sırasında %32,8’ne ulaşılmıştır. Öğrencilerin ikinci öğrenimde olmaları, staj yerlerinde bulunmaları ve de devamsızlık sorunu gibi faktörler katılımın sınırlı kalmasında etkili olmuştur. Araştırmada kullanılan anket formunda turizm ve seyahatte çocukların ticari cinsel sömürüsüne ilişkin bilgi ve görüşlerini öğrenmeyi amaçlayan sorulara yer verilmiştir. Araştırmada gözlem altında anket uygulama tekniği ile veri toplanmıştır.

Bulgular ve öneriler

Turizm ve seyahatte çocuğa karşı ticari cinsel sömürü vardır ve bu endişe verici düzeydedir.

İlgili bakanlıkların – Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı – stratejik belgelerinde ve Onuncu Kalkınma Planında (2014-2018) cinsel istismarın bir sorun olduğu, önleme ve istismar sonrası korunmaya yönelik yapılması gerekenler yer almaktadır. Ancak, 2023 Turizm Stratejik Planında ne de bahsi geçen diğer planlarda turizm ya da diğer alanlarda çocukların ticari cinsel sömürüsü konusu yer almamaktadır. Sorunun ne olduğu ile ilgili kapsamlı bir çalışmanın ve istatistiklerin bulunmaması, uygulanabilir ve etkin çözüm için atılacak adımların oluşturulmasının önünde engel teşkil etmektedir. Oysaki yapılan araştırma ile görülmektedir ki Türkiye’de turizm ya da diğer alanlarda çocukların ticari cinsel sömürüsü ile ilgili birçok vakaya rastlanmaktadır.

ÇTCS ile mücadelede Kültür ve Turizm, Sağlık, Aile ve Sosyal Politikalar, Milli Eğitim Bakanlıklarının yanı sıra turizm ve seyahat sektörünün de sorumlulukları bulunmaktadır.

Çocuğun istismarı ile ilgili olarak mevzuatta koruyucu ve önleyici tedbirler bulunmakta ancak, çocuğa karşı ticari cinsel sömürüye ilişkin tanım ve tedbirler yeterli bir şekilde yer almamaktadır. Yapılan görüşmelerde turizm ve seyahatte çocuğa karşı ticari cinsel sömürü ile mücadelenin tek bir kurum ya da bakanlığın sorumluluğunda olmadığı, ilgili tüm bakanlıkların ve özellikle de TÜRSAB’ın sorumluluklarının altı çizilmiştir. Ankara ilinde görüşülen bir adli uzman, Turizm ve Kültür Bakanlığı’nın sorumluluğunun olduğunu, bazı uygulamalar getirmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca, TÜRSAB gibi sektörel birliklerin de eğitim verme ve denetim yapmada yer alabileceğini eklemiştir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın tedavi ve rehabilitasyon merkezlerini iyileştirmek için çalışmalar yapması gerekmektedir

İstanbul’da bir LGBTİ derneğinde yapılan görüşmede, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının mevcut bakış açısıyla devam etmemesi gerektiği, rehabilitasyon ile ilgili kurumların iyileştirilmesinin, fuhuş şiddetine olan bakış açısının kalkmasının önemi vurgulanmıştır. Buna uygun olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı’nda (2013-2017) mağdur olan çocukların korunması ve rehabilitasyonuna ilişkin yürütülecek olan eylemler yer almaktadır. Halen uygulama aşamasına geçmemiş olan bu eylem planının hayata geçirilmesi ile görüşmelerde bir adli görüşmeci, çocuk istismarı konusunda çalışan bir uzman ve bir STK gönüllüsü tarafından da vurgulandığı gibi cinsel istismar vakalarına yönelik tedavi ve rehabilitasyon merkezlerinin iyileştirilmesi ve etkin bir şekilde çalışması alanında adımlar atılabilecektir.

ÇTCS ile mücadelede kurumlar arası koordinasyonun sağlanması gerekmektedir.

Onuncu Kalkınma Planı’nda (2014-2018) çocuk koruma ve adalet sistemleri koordineli olarak, önleyici mekanizma ve uygulamalara sahip, risk takibi ve erken uyarı sistemini içeren bir yapıya kavuşturularak korunmaya muhtaç çocukların sosyal ve kişisel gelişimlerini destekleyecek hizmetin sunulacağı belirtilmiştir. Ancak yapılan araştırmalar sektörler arası koordinasyonun oluşturulmasında güçlükler yaşandığını göstermektedir. Çocukların ticari ve cinsel sömürüden korunması ve mağdur çocukların sosyal rehabilitasyonu sırasında sektörler üzerlerine düşeni yapmakla beraber çalışmalarını ulusal düzeyde bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirememektedir. İstismarın önlenmesinde yapılması gerekenlerin koordinasyonunun sağlanamadığı gözlenmektedir. Roman sivil toplum örgütleri gönüllüleri ile yapılan

görüşmelerde okullar ile halk sağlığı merkezlerinin sosyal hizmet uzmanları ile koordineli bir şekilde çalışması önerilmiştir. Toplum liderlerinin de çalışmalarda etkin olarak yer almaları vurgulanmıştır.

Yasal mevzuattaki eksiklikler giderilmeli koruyucu ve önleyici tedbirler güçlendirilmelidir.

Bahsedilen stratejik belgelerin yetersiz olması, konu ile ilgili yasal mevzuattaki eksiklikleri giderecek etkin bir siyasi iradenin oluşmasını zorlaştırmaktadır. Çocuğa karşı cinsel sömürü şekillerinin, kullanılan kaynaklar ve sektörlerin çeşitlenmesi, failerin daha organize çalışması ve konu ile ilgili uluslararası mevzuatın daha ayrıntılı bir hale gelmesi karşısında ulusal yasalar çocuğun korunmasında ve suçun önlenmesinde zayıf ve yetersiz kalmıştır.

İstanbul'da yapılan görüşmelerde, bir STK çalışanı yasal düzenlemelere ilişkin düzenlemelerin yapılması gerektiğini belirtmiştir. Cinsel istismar talebinin dahi cezalandırılması gerektiğini söylemiştir.

"Çocuk kendi yapıyorsa da, patron aracı oluyorsa da yine ceza müşteriye de uygulanmalıdır." (LGBTİ STK gönüllüsü)

Bu görüş turizm ve seyahatte çocukların ticari cinsel sömürsünün bir arz-talep sonucunda oluştuğunu savunmaktadır. Bu nedenle talep sahibine verilecek cezanın arzı önleyebileceği düşünülmektedir. Benzer görüşler Ankara'da çocuk istismarı alanında çalışan bir öğretim üyesi (sağlık bilimleri) ile İstanbul'da 1,5 yıldır seks işçisi olarak çalışan bir kişi tarafından da dile getirilmiştir. Burada, bir diğer önemli konu da fuhuşta mağdur olan çocuğu cezalandırmak yerine çocuğun korunması için gerekli önlemlerin alınması gerekliliğidir.

Antalya'da sivil toplum kuruluş gönüllüleri ile yapılan görüşmelerde turizm ve seyahatte çocukların ticari cinsel sömürsünün önlenmesi için yasal düzenlemelerin yapılması, yasal uygulamaların izlenmesi, turistlerin izlenmesi önerilmiştir. Önlenme yaklaşımı sırasında eğitimcilerin, insan haklarında çalışan meslek elemanlarının, otel çalışanlarının, polis ve jandarmanın sorumlulukları bulunduğu belirtilmiştir.

İlgili kurum ve sektör personeline eğitim sağlanması gerekmektedir

Ankara'da yapılan görüşmelerde bir hakim turizm ve seyahatte çocukların ticari cinsel sömürsünün önlenmesinde kolluk kuvvetlerinin eğitiminin önemli olduğunu vurgulayıp çocukların korunması sırasında yardımcı olan personelin ve yargıda çalışanların konuya ilişkin eğitimlerinin önemli olduğunu belirtmiştir.

Hem kız hem erkek çocuklar ticari cinsel sömürü mağdurlardır

Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü Öğrencileri ile yapılan görüşmelerde öğrencilerin %74,7'si kız çocuklarının %10,1'i kız ve erkek çocukların turizm ve seyahatte çocukların ticari cinsel sömürsü mağduru olduğunu düşündüklerini belirtmiştir.

Antalya'da turizm sektörü ve otel çalışanları ile yapılan görüşmelerde Türkiye'ye ticari cinsel sömürü amacıyla yurt dışından kız çocuklarının getirildiğini vurgulayanlar olmuş, eğlence yerlerinde hem kız hem de erkek çocukların fuhuşta kullanıldığını duyduklarını iletmışlerdir. Konuyla ilgili yapılacak olan araştırmalarda mağdurların hem kız hem erkek çocukları olabilecekleri göz önünde tutulmalı meslek personelinin konu ile ilgili olası ön yargıları düzeltilmelidir. Böyle bir çalışma hem kız hem erkek çocuklar için daha sağlıklı koruma tedbirlerinin alınmasını sağlayacaktır.

Turizm acentaları, oteller, masörler turizm ve seyahatte çocukların ticari cinsel sömürüsüne aracılık yapıyor

Uluslararası raporlara göre turizm ve seyahatte ticari cinsel sömürü vakalarında taşımacılık şirketleri, turizm firmaları ve konaklama sektörü yer alabilmektedir. Sahada elde edilen bulgular da bunu desteklemektedir. Antalya’da yapılan bir görüşmede turizm acentaları ve otellerin aracı olduğuna değinilmiştir.

"Antalya ilçelerinde çok fazla yapılıyor. Kayıt dışı çalıştırıldıklarını düşünüyorum, kimliksiz otele alınıyor fuhuş yaptırdıklarına şahit oldum. [...] acenteler aracılık yapıyor zengin adamlarla babalar arasında. Acenteler yurtdışından gelen şeyhlere, zenginlere tüm hizmeti vermek adı altında ihtiyaçlarını gideriyorlar yapıyorlar. Bakirelik yaşı eskiden 18 ile 20 yaş arası iken şimdi 8-9 yaşlarına düştü. Yazın daha fazla olmaktadır." (Antalya, Gönüllü STK çalışanı, Kadın, 30 yaşında)

Ankara’da yapılan görüşmelerde, görüşülen bir hakim turizm acentaları ve otellerin yanı sıra masörlerin aracılığından bahsetmiştir, ve görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir;

"Çocuklar buradan anlaşılıp Antalya’ya gidiyorlar. Orada 1 hafta- 15 gün fuhuş yapıp geri gelebiliyor. Bir çocuk bir kadının evinde bu şekilde kalıyor bu şekilde 2-3 vaka hatırlıyorum. Cinsel sömürüde en dirençli, en güvenilirliği düşük olan masörler. Çocuk çalıştığı işlerden memnun. Bilgi vermek istemiyor. Eski çalıştığı yeri söylüyor, yeni çalıştığı yeri söylemiyor. Polis müşteri gibi sonra kız onu inkar ediyor. Masaj salonunda çoğunlukla oral seks yapılıyor. Zaman zaman cinsel birleşme de oluyor."

Yapılan görüşmelerde çocuk fuhuşu bilinen, uzun zamandır süregelen ve çok da yadırganmayan bir fenomen olarak tanımlanmaktadır. Bu da bu konudaki önleyici, caydırıcı ve koruyucu tedbirlerin uygulamasında eksikler olduğuna işaret etmektedir. Oysa Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin 35. Maddesi "Taraflar Devletler [...] çocukların [...] fuhuşa konu olmalarını önlemek için ulusal düzeyde ve ikili ve çok yanlı ilişkilerde gereken her türlü önlemleri alırlar" şeklindedir. BM Çocuk Satışı, Çocuk Fuhuşu, Çocuk Pornografisi İhtiyari Protokolü’nde tarafların devletlerin bu eylemlerin cezalandırılmasına ilişkin yasal düzenlemelerinin yapılmasına ilişkin maddeler yer almaktadır. Türkiye’nin bu iki belgeye de taraf devlet olması sebebiyle bu belgelerdeki hükümleri uygulama konusunda Anayasal yükümlülükleri bulunmaktadır.

Stajyer öğrenciler cinsel sömürüye maruz kalıyor

Yapılan görüşmelerle elde edilen bir başka bulgu ise turistik bölgelerde animasyon, otellerde ve rehberlik bürolarında stajyer olarak çalışan kızların cinsel sömürüye maruz kalmalarıdır. Derinlemesine yapılan görüşmelerin yanı sıra Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü Öğrencilerinin de staja giden öğrencilere yönelik cinsel istismar olduğuna ilişkin duyumları olduğunu belirtmişlerdir.

"Stajyerler hakkında bu konuda konuşmak lazım. Turizmde kalifiye eleman bulmak çok zor; çünkü stajyer adı altında çoğu öğrenci köle gibi ya belirli maaş alarak ya da para almayarak otellerde çalıştırılır özellikle sahil otellerinde bu durum böyledir. [...]. Aynı şekilde otel departman müdürleri, çalışanlar tarafından da istismara uğrayan da oluyor. Türk stajyerlere gelirsek de aynı durum yaşanıyor. İlk defa denizi gören, çoğu farkındalığı hiç olmayan çocuklar da fuhuşta otel içinde ve otel dışında kullanılabilirler. Bunu bu sektörde sürekli duyuyoruz." (Antalya, Otel Yöneticisi, Erkek, 53 yaşında)

Staj öğrencilerinin cinsel istismara uğradığı, masaj salonlarında çalıştırıldığı diğer görüşmeciler tarafından da bildirilmiştir. Turizm ve otel işletmeciliği bölümü öğrencilerinden dokuzu ise arkadaşlarının saldırı boyutunda sorunlarla karşılaştığını belirtmiş, işyerinde şefin kızların resmini çekmesi, otele gelen turistlerin taciz etmesi, staj için gidilen işletmelerde çalışanlar tarafından sözel ve fiziksel taciz yapılmasından bahsedilmiştir.

Turizm işletmelerinde yapılan öğrenci stajlarının güvenliği sağlanması çocukların cinsel sömürden korunması gerekmektedir. Bu konuda araştırmaların yapılmasının ivedilikle gündeme getirilmelidir.

Mesleki Davranış Kuralları'nın daha iyi tanıtılması gerekiyor

Mesleki Etik Kurallar, ilk olarak ECPAT İsveç'in İskandinav tur operatörleri ve Dünya Ticaret Örgütü'nün ortak çalışmasıyla geliştirilen, çocukların turizm ve seyahatte cinsel istismardan korunmasını arttırmayı sağlayan, kolektif sosyal sorumluluk ve öz düzenleme aracıdır. Turizm noktalarındaki kırılgan çocukların korunmasını turizm ve seyahat firmalarının 6 kriteri takip etmesiyle sağlamaktadır. Buna uygun olarak, imzacı firmalar çocuklara yönelik ticari cinsel sömürü konusunda etik politikasını oluşturmalı, personelinin eğitimini sağlamalı (menşe ülke ve seyahat noktalarındaki), tedarikçilerle yaptığı sözleşmelere çocuklara yönelik ticari cinsel sömürün reddine dair ortaklaşmayı belirten bir ibare koymalı, seyahat edenlere yönelik kataloglar, broşürler, uçuş içi filmler gibi araçlarla bilgi sağlamalı, varış noktalarındaki yerel kilit kişilere bilgi sağlamalı ve yıllık raporlama yapmalıdır.

Eldeki araştırma kapsamında Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü Öğrencileri ile yapılan görüşmelerde öğrencilerin %73,1'i turizmde çalışanlara yönelik hazırlanan mesleki davranış kurallarını "Code of Conduct" duyduğunu ifade etmiş ancak yalnızca üçte biri (%36,5) çalışanların mesleki davranış kurallarını bilmelerinin çocuğa yönelik cinsel ve ticari sömürün önlenmesinde önemli olduğunu düşünmektedir. Öğrencilerin %41,8'i seyahat ve turizmde çocuğun cinsel ve ticari sömürüsüyle ilişkili bir yazı okuduğunu ifade etmiştir. Katılımcılara göre; turizmde çalışanların mesleki davranış kurallarına (%36,5), Çocuğa yönelik cinsel ve ticari sömürü durumunda ihbar edilecek yer bilgisine (%20,9), uluslararası (%14,2) ve ulusal (%8,8) mevzuat bilgisine ve çocuğun cinsel ve ticari sömürüsünün tanımı (%12,8) bilgisine sahip olmaları gerekmektedir.

Suriye'den gelen sığınmacı kız çocukları ÇTCS mağduru

"Bir de bir takip ettiğim dosya var. Gaziantep'te 14 yaşında Suriyeli bir kız çocuğu erken evlilik yapıyor, eşi daha sonra fuhuş yoluyla kızı pazarlamaya çalışıyordu." (Avukat)

Görüşmeciler, Türkiye'ye gelen Suriyeli kız çocuklarının erken evlilik, para karşılığı fuhuş gibi farklı şekillerde cinsel sömürde kullanıldığını belirtmişlerdir. Suriyelilerin bölgede bu tür olayları artırdığı, bölgede huzursuzluk yarattığı ve de ileride sosyal sorunlara neden olacağını düşünmektedirler. Bu işlerin organizasyonunda Suriyeliler ile beraber Türkler'in de yer aldığını belirtmişlerdir.

"Genel anlamda çok bilgim yok. Ama Şanlıurfa'da özellikle kız çocukları daha önce başlık parası, süt parası adı altında erken yaşta evlendiriliyordu. Çocuğu erken yaşta evlendirmek, cinsel sömürüdür." (Esnaf, Erkek, 43 yaşında)

Suriyeliler arasında fuhuş ve para karşılığı evliliğin temel nedeninin ekonomik zorluk içinde yaşamaları olarak belirtilirken, Suriye'deyken fuhuş yapan kadınların Türkiye'ye geldiklerinde de fuhuş yapmaya devam etmeleri, Suriyeliler arasında ikinci eşin çok değerli olmasına ilişkin bir normun var olması, Suriyeli kızların kamptan kurtulmanın yolu olarak evliliği görmeleri gibi nedenler de tartışmalar sırasında Suriyeliler arasında fuhuş ve para karşılığı evliliğin nedenleri olarak gösterilmiştir.

"Yani Suriye'den savaş zamanı kaçanların durumu kötü olanlar yani fakir kesim sokaklarda, aç, sefil haldeler bunlardan her şey beklenir zaten bu insanlar ölümü göze almışlar, ölümden kaçmışlar. İnsanları tahrik ediyorlar çünkü açlar, paraya ihtiyaçları var, fuhuş, küçük yaşta evlilik onlar için normal şey." (Esnaf, Erkek, 42 yaşında)

Yapılan görüŖmelerde, bölgede yaŖayanlarda Suriyeli ailelerin isteyerek çocuklarını fuhŖa sürükledikleri izlenimi gözlenmektedir. Bu da ileride faillerin cezasızlığının haklı görüldüğü bir algıya dönüşme riskini taşımaktadır. Oysaki hem çocukların hem de ailelerin mağdur oldukları ile ilgili farkındalık çalışmalarının yapılması bu konudaki sosyal gerilimlerin azalmasına katkı verecektir.